

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือที่บ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาภาษาในจังหวัดตาก

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ

เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล (2505) ศึกษาเรื่อง “หน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่” ซึ่งศึกษาหน่วยเสียง 3 ชนิด คือ หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ผลการศึกษาพบว่าภาษาเชียงใหม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 21 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, c, c^h, b, d, f, s, h, m, n, ñ¹, ŋ, l, w, y²/ คำศัพท์ที่ใช้หน่วยเสียง /c^h/ เป็นพยัญชนะต้น ได้แก่ /c^ha:/ (ชา) มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 10 หน่วยเสียง ได้แก่ /tw, kw, k^hw, cw, sl, sw, ñw, ŋw, lw, yw/ และมีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, y/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง แบ่งเป็นสระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง และสระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, i:, e, e:, ε, ε:, i, i:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ มีหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia, ia, ua/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงกลาง /0/ เสียงขึ้น /1/ เสียงต่ำ /2/ เสียงต่ำ-ตก /3 / เสียงสูง-ตก /4/ เสียงสูง /5/

---

¹ การใช้อักษรแทนหน่วยเสียงกึ่งสระ ก้อง เพดานแข็ง งานวิจัยบางเล่มใช้ /ñ/ บางเล่มใช้ /ɲ/ แต่ในงานวิจัยเล่มนี้ใช้ /ñ/

² การใช้อักษรแทนหน่วยเสียงนาสิก ก้อง เพดานแข็ง งานวิจัยบางเล่มใช้ /y/ บางเล่มใช้ /j/ แต่ในงานวิจัยเล่มนี้ใช้ /j/

นอกจากนี้เบญจวรรณได้นำหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ของภาษา
เชียงใหม่มาเปรียบเทียบกับเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ของภาษากรุงเทพฯ ผลการ
เปรียบเทียบพบว่า มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวที่แตกต่างกันอยู่ 2 หน่วยเสียงคือ หน่วยเสียง
/ก/ กับหน่วยเสียง /r/ กล่าวคือ ภาษาเชียงใหม่มีหน่วยเสียง /ก/ ซึ่งภาษากรุงเทพฯ ไม่มี ส่วน
ภาษากรุงเทพฯ มีหน่วยเสียง /r/ ซึ่งภาษาเชียงใหม่ไม่มี ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายของภาษา
เชียงใหม่และภาษากรุงเทพฯ มีจำนวนเท่ากัน หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ที่มีใช้เหมือนกันทั้ง
สองถิ่นมีเพียง 2 หน่วยเสียงคือ /kw/ กับ /k^hw/ เท่านั้น

หน่วยเสียงสระเดี่ยวและหน่วยเสียงสระประสมของภาษาเชียงใหม่และภาษา
กรุงเทพฯ เหมือนกัน แต่มีลักษณะที่ต่างกันตรงที่หน่วยเสียงสระของภาษาเชียงใหม่เป็นเสียงเลื่อน
ที่เร็วกว่าเสียงในภาษากรุงเทพฯ และระดับของเสียงเลื่อนก็ต่างกันเล็กน้อย คือ หน่วยเสียงสระ
ประสมของเชียงใหม่มีเสียงเลื่อนจากเสียงสระสูงลงไปยังสระกลางกึ่ง อีกทั้งยังออกเสียงสระแรก
เร็วกว่าสระหลัง ส่วนหน่วยเสียงสระประสมของกรุงเทพฯ เสียงเลื่อนจากสระสูงไปยังสระกลางต่ำ
และออกเสียงแรกนานกว่าสระหลัง เสียงสระทั้งหมดในภาษาเชียงใหม่แตกต่างกับภาษากรุงเทพฯ
คือ เมื่ออยู่หลังเสียงเสียดแทรกและเสียงกักที่ช่องระหว่างเส้นเสียงคือ /h/ และ /ʔ/ เสียงสระ
ของเชียงใหม่มีเสียงขึ้นจมูกมากกว่าเสียงสระของภาษากรุงเทพฯ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ของเชียงใหม่มี 6 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ของ
กรุงเทพฯมี 5 เสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ภาษากรุงเทพฯไม่มีคือ หน่วยเสียง สูง-ตก /4/

สารภี ศิลา (2518) ศึกษาเรื่อง “เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพฯ
กับภาษาคุบัว” ผู้วิจัยกล่าวถึงภาษาคุบัวว่าเป็นภาษาที่ใช้กันในแถบตำบลคุบัว อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพฯ กับภาษาคุบัวมี
ดังนี้ ภาษากรุงเทพฯ และภาษาคุบัวมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 หน่วยเสียงเท่ากันดังนี้
/p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, b, d, c, c^h, f, s, h, m, n, ɲ, l, w, y / ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาคุบัวที่
ใช้หน่วยเสียง /c^h/ เป็นพยัญชนะต้น เช่น /c^haam¹/ (ชาม), /c^hit³/ (ชิด), /c^hɔɔp³/ (ชอบ)
ภาษากรุงเทพฯ และภาษาคุบัวมีความแตกต่างกันตรงที่หน่วยเสียง /r/ พบเฉพาะในภาษา
กรุงเทพฯ ไม่พบในภาษาคุบัว และหน่วยเสียง /ก/ พบเฉพาะในภาษาคุบัว ไม่พบในภาษากรุงเทพฯ
หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาถิ่นทั้ง 2 ถิ่นมีความแตกต่างกันดังนี้ ภาษากรุงเทพฯ มี
หน่วยเสียงควบกล้ำ 12 หน่วยเสียง คือ /pl, pr, tr, kl, kr, kw, p^hl, p^hr, t^hr, k^hl, k^hr, k^hw/

ส่วนในภาษาคุบัวไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาถิ่นทั้ง 2 ถิ่นมี 9 หน่วยเสียงเท่ากัน คือ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, y/

ภาษากรุงเทพฯ และภาษาคุบัวมีหน่วยเสียงสระเท่ากันคือ มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, ii, e, ee, æ, ææ, i, ð, ə, əə, a, aa, u, uu, o, oo, ɔ, ɔɔ/ และมีหน่วยเสียงสระประสม 6 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia, iia, ia, ða, ua, uua/

ความแตกต่างของหน่วยเสียงวรรณยุกต์พบว่า ภาษากรุงเทพฯ มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงกลาง /1/ เสียงต่ำ /2/ เสียงสูง-ตก /3/ เสียงสูง /4/ เสียงต่ำ-ขึ้น /5/ ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาคุบัวมี 6 หน่วยเสียงคือ เพิ่ม เสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น /6/

พิศศรี แจ้งไพร (2520) ศึกษาเรื่อง “หน่วยเสียงภาษาแพร์” โดยศึกษาเฉพาะภาษาถิ่นที่ใช้อยู่ที่ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่เท่านั้น ผลการศึกษาพบว่าภาษาแพร์มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, b, d, c, f, s, h, m, n, ñ, ŋ, l, w, y/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /kw/ และ /k^hw/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, y/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, i:, e, e:, ɛ, ɛ:, u, u:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ และมีหน่วยเสียงสระประสม 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia/ และ /ua/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงต่ำ-ขึ้น /1/ เสียงกลาง-ขึ้น /2/ เสียงกลาง-คงที่ /3/ เสียงกลาง-ตก /4/ เสียงสูง-ตกและเสียงสูง-ตกทันที /5/ เสียงสูง-คงที่และเสียงสูง-ขึ้นทันที /6/

โครงสร้างของพยางค์ในภาษาแพร์ มี 5 แบบใหญ่ ๆ คือ CV^T CVN^T CWS^T CVN^T และ CVS^T

ในส่วนของการเปรียบเทียบหน่วยเสียงภาษาแพร์กับหน่วยเสียงภาษากรุงเทพฯ ผู้วิจัยพิจารณาเปรียบเทียบหน่วยเสียงภาษาแพร์ และภาษากรุงเทพฯ โดยยึดภาษากรุงเทพฯ เป็นหลัก ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. ประเภทที่ในภาษาแพร์มีหน่วยเสียงเป็นปฏิภาคกันกับหน่วยเสียงในภาษากรุงเทพฯ เช่น หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นปฏิภาคกัน ในภาษากรุงเทพฯ พยัญชนะต้นปรากฏเป็นหน่วยเสียงระเบิด ไม่ก้อง มีลม ส่วนใหญ่ในภาษาแพร์จะปรากฏเป็นหน่วยเสียงระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เช่น ภาษากรุงเทพฯ ใช้หน่วยเสียง /p^h/ ภาษาแพร์จะใช้หน่วยเสียง /p/ 2. ประเภทที่ในภาษาแพร์มีหน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่งแตกต่างจากหน่วยเสียงภาษา

กรุงเทพฯ ไปเฉพาะคำ เช่น ในภาษากรุงเทพฯ มีพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียงระเบิด พยัญชนะต้นในภาษาแพร่จะเป็นหน่วยเสียงข้างลิ้น เช่น ภาษากรุงเทพฯ ใช้คำว่าหนูตึง /tuŋ²/ ภาษาแพร่จะใช้คำว่า /luŋ³/ 3. ประเภทที่มีหน่วยเสียงเฉพาะในภาษาแพร่ เช่น ปรากฎหน่วยเสียง /ŋ/ เฉพาะในภาษาแพร่

Siwaporn Chotecheun (1986) ศึกษาเรื่อง “The Phonology of Nan with Comparisons to Phrae” เป็นการศึกษาระบบเสียงภาษานานที่บ้านร้อง ตำบลบัว อำเภอบัว จังหวัดน่าน จากนั้นเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาแพร่ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ **พิศศรี แฉ่งไพโร** (2520) ได้ศึกษาไว้แล้ว ผลการศึกษาพบว่าภาษานานมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, x, b, d, c, f, s, h, m, n, ñ, ŋ, l, w, j / มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /kw, xw/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, i:, e, e:, ε, ε:, u, u:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ มีหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ie, ue, uə/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงกลางต่ำ-ขึ้น /1/ เสียงกลาง-ตก เสียงกัก /2/ เสียงกลาง-ระดับ /3/ เสียงกลางสูง-ตก เสียงกัก /4/ เสียงกลางสูง-ระดับ เสียงกัก /5/ เสียงกลางสูง-ขึ้น /6/

ส่วนผลการศึกษาเปรียบเทียบภาษานาน และภาษาแพร่ มีดังนี้ ภาษานาน และภาษาแพร่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียงเท่ากัน ต่างกันเล็กน้อยคือ ในภาษานานมีหน่วยเสียง /x/ ซึ่งไม่มีในภาษาแพร่ ส่วนภาษาแพร่มีหน่วยเสียง /k^h/ ซึ่งไม่มีในภาษานาน ภาษานาน และภาษาแพร่มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียงเท่ากัน และมีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียงเท่ากัน

ภาษานาน และภาษาแพร่มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียงเท่ากัน ส่วนหน่วยเสียงสระประสมในภาษานานมี 3 เสียง ได้แก่ /ie, ue, uə/ ภาษาแพร่มี 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia/ และ /ua /

ภาษานาน และภาษาแพร่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเท่ากัน แต่มีลักษณะต่างกัน หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาแพร่มีลักษณะดังนี้ เสียงต่ำ-ขึ้น /1/ เสียงกลาง-ขึ้น /2/ เสียงกลาง-ระดับ /3/ เสียงกลาง-ตก /4/ เสียงสูง-ตก /5/ เสียงสูง-ระดับ /6/

อรรถัย เจือจันอัด (2530) ศึกษาเรื่อง “ระบบเสียงภาษาถิ่นยวนที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่าภาษาถิ่นยวนที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, b, d, c, c^h, f, s, h, m, n, ŋ, l, w, j/ ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้หน่วยเสียง /ch/ เป็นพยัญชนะต้น เช่น /che¹/ (เจ), /chat⁵/ (ขัด), /c^hok⁴/ (โชค), /c^huat¹/ (ชวด) มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ได้แก่

/kw/ และ /k^hw/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 10 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, e, ε, i, ə, a, a:, u, o, ɔ/ ผู้วิจัยกล่าวถึงหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้ง 10 หน่วยเสียงว่า หน่วยเสียงสระทุกหน่วยเสียงยกเว้น /a, a:/ ไม่มีคู่เทียบเสียงสระสั้น-ยาว เพราะความต่างของเสียงสั้น-ยาวไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงในพยางค์เปิดหน่วยเสียงสระทั้ง 8 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, e, ε, i, ə, u, o, ɔ/ จะออกเสียงเป็นเสียงยาวเสมอ ส่วนในพยางค์ปิดจะออกเสียงเป็นเสียงยาวหรือเสียงสั้นก็ได้ มีหน่วยเสียงสระประสม 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia/ และ /ua/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 5 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงขึ้น /1/ มี 2 เสียงย่อย คือ เสียงต่ำ-ขึ้น และเสียงกลาง-ขึ้น เสียงกลาง-ตก /2/ เสียงกลาง-ระดับ /3/ เสียงสูง-ตก /4/ เสียงสูง /5/ มี 2 เสียงย่อย ได้แก่ เสียงสูง-ขึ้น และเสียงสูง-ระดับ

โครงสร้างพยางค์ในภาษาถิ่นยวนสีคิ้วมี 9 แบบ ได้แก่ CV^T C(C)V:^T CVW^T C(C)VN^T C(C)V:N^T CVWN^T CVS^T C(C)V:S^T CVVS^T ซึ่งการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในโครงสร้างพยางค์แบบต่าง ๆ ของภาษาถิ่นยวนสีคิ้วแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างพยางค์กับหน่วยเสียงสระ ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างพยางค์กับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกับหน่วยเสียงสระ

ในส่วนของการเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาถิ่นยวนสีคิ้ว ภาษาถิ่นยวนเส้าไห้ และภาษาถิ่นเชียงใหม่ พบว่าภาษาถิ่นยวนเส้าไห้ และภาษาถิ่นเชียงใหม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 หน่วยเสียงเหมือนกัน หน่วยเสียงควบกล้ำในภาษาถิ่นยวนสีคิ้ว และภาษาถิ่นยวนเส้าไห้ มี 2 หน่วยเสียงเหมือนกัน ส่วนภาษาถิ่นเชียงใหม่มีหน่วยเสียงควบกล้ำ 11 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาถิ่นทั้งสาม มี 9 หน่วยเสียงเหมือนกัน

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาถิ่นยวนสีคิ้ว และภาษาถิ่นยวนเส้าไห้มี 10 หน่วยเสียงเท่ากัน และมีลักษณะการออกเสียงเหมือนกันคือ ในโครงสร้างพยางค์เปิดจะออกเป็นเสียงยาวเสมอ และในโครงสร้างพยางค์ปิดที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะนาสิกหรือกึ่งสระ จะออกเสียงยาวหรือเสียงสั้นก็ได้ ในขณะที่หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาถิ่นเชียงใหม่มี 18

หน่วยเสียง แบ่งออกเป็นหน่วยเสียงสระสั้น 9 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระยาว 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสมในภาษากินยวนสี่คิ้วมี 2 หน่วยเสียงได้แก่ /ia/ และ /ua/ ในขณะที่ หน่วยเสียงสระประสมในภาษากินยวนเส้าไห้ และภาษากินเชียงใหม่มี 3 หน่วยเสียงเหมือนกัน ได้แก่ /ia/, /iə/ และ /ua/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนสี่คิ้วมี 5 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนเส้าไห้ และภาษากินเชียงใหม่มี 6 หน่วยเสียงเท่ากัน แต่หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนสี่คิ้วมีสัทลักษณะเหมือนกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนเส้าไห้มากกว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินเชียงใหม่ กล่าวคือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนสี่คิ้ว และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนเส้าไห้มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน 4 หน่วยเสียง และต่างกัน 2 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนสี่คิ้วกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินเชียงใหม่มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน 3 หน่วยเสียง คล้ายกัน 1 หน่วยเสียง และต่างกัน 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินยวนเส้าไห้ นั้น มีสัทลักษณะเหมือนกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากินเชียงใหม่ คือ มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน 4 หน่วย และต่างกัน 2 หน่วยเสียง

เสน่ห์ ขาวขมิ้น (2531) ศึกษาเรื่อง “ภาษาไทยยวน ที่ตำบลท่าช้าง อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี” ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของภาษาไทยยวนในด้าน ระบบเสียง ระบบคำ และระบบไวยากรณ์ จากนั้นศึกษาความแตกต่างระหว่างภาษากองเทพฯ และภาษาเชียงใหม่กับภาษาไทยยวน ผลการศึกษาพบว่าภาษาไทยยวนมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, pʰ, tʰ, kʰ, b, d, c, cʰ, f, s, h, m, n, ɲ, ŋ, l, w, y/ ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้หน่วยเสียง /cʰ/ เป็นพยัญชนะต้น เช่น /na:m⁵ cʰa:/ (น้ำชา), /ton⁵ cʰam¹ cʰa:¹/ (ต้นก้ามปู) มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 6 หน่วยเสียง ได้แก่ /kw, ʔw, kʰw, ɲw, ŋw, yw/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, y/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, i:, e, e:, ɛ, ɛ:, ɨ, ɨ:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ มีหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia, iə, ua/ ซึ่งมีเสียงย่อยเป็นเสียงยาว 3 เสียง ได้แก่ /i:a, i:ə, u:a/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ เสียงวรรณยุกต์ระดับ (Level tone) หรือวรรณยุกต์เสียงคงที่ (Static tone) และเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ (Contour tone) ได้แก่

1. เสียงวรรณยุกต์ระดับหรือคงที่มี 2 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงกลางค่อนข้างต่ำ-

ระดับ /3/ และเสียงกลางค่อนข้างสูง-ระดับ /5/

2. เสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ มี 4 หน่วยเสียง ได้แก่

เสียงต่ำ-ขึ้น มีเสียงย่อย 2 เสียง ได้แก่ เสียงต่ำ-ขึ้น /1/ และเสียงกลาง-ขึ้น /7/

เสียงขึ้น-ตก /2/

เสียงกลาง-ตก /4/

เสียงสูง-ตก มีเสียงย่อย 2 เสียง ได้แก่

เสียงสูง-ตก /6/

เสียงสูง-ขึ้น /8/

ความแตกต่างทางระบบเสียงระหว่างภาษาไทยยวน ภาษาถิ่นเชียงใหม่ และภาษากรุงเทพฯ มีดังนี้ ภาษาไทยยวน ภาษาถิ่นเชียงใหม่ และภาษากรุงเทพฯ มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดียว 21 หน่วยเสียงเท่ากัน โดยที่ภาษาไทยยวน และภาษาถิ่นเชียงใหม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะเหมือนกัน ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, b, d, c, c^h, f, s, h, m, n, ɲ, ŋ, l, w, y/ ส่วนภาษากรุงเทพฯ มีหน่วยเสียงพยัญชนะต่างไปจากอีก 2 ถิ่น คือ ไม่มีหน่วยเสียง /ɲ/ แต่มีหน่วยเสียง /r/ ที่ไม่มีในหน่วยเสียงภาษายวนและภาษาเชียงใหม่ หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาถิ่นทั้ง 3 ถิ่นมี 9 หน่วยเสียงเท่ากัน หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาถิ่นทั้ง 3 ถิ่นมีความแตกต่างกันดังนี้ ภาษาไทยยวนมีพยัญชนะควบกล้ำ 6 หน่วยเสียง แต่ภาษากรุงเทพฯ มี 12 หน่วยเสียง ส่วนภาษาเชียงใหม่มี 11 หน่วยเสียง

ภาษาไทยยวน ภาษาถิ่นเชียงใหม่ และภาษากรุงเทพฯ มีหน่วยเสียงสระเท่ากัน ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์และหน้าที่ตรงกัน

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยยวน และภาษาถิ่นเชียงใหม่มี 6 หน่วยเสียงเท่ากัน ส่วนภาษากรุงเทพฯ มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

Anirut Tanlaput (1988) ศึกษาเรื่อง “Tonal Variation of Language of Lampang Kham Muang” หรือ “ความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาคำเมือง จังหวัดลำปาง” โดยศึกษาความแตกต่างของระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาคำเมือง จังหวัดลำปาง ใน 12 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ผลการศึกษาพบว่าภาษาคำเมือง ในจังหวัดลำปาง มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดียว 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, b, d, c, f, s, h, m, n, ŋ, l, w, j/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j/ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะควบ

กล้ำในภาษาคำเมือง จังหวัดลำปาง ไม่พบ แต่ผู้บอกภาษาบางคนออกเสียงพยัญชนะควบกล้ำ /kw/ และ /k^hw/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, i:, e, e:, æ, æ:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ มีหน่วยเสียงสระประสม 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /iə/ และ /uə/ แต่ผู้บอกภาษาบางคนออกเสียง /wa/ แทน /iə/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงต่ำ-ขึ้น /1/ เสียงกลาง-ระดับ-ขึ้น /2/ เสียงต่ำ-ระดับ /3/ เสียงกลาง-ขึ้น-ตก /4/ เสียงกลางสูง-ระดับ มีเสียงกัก /5/ เสียงกลางสูง-ขึ้น-ตก มีเสียงกัก /6/

จากผลการศึกษาความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ภาษาคำเมือง จังหวัดลำปาง อย่างละเอียดใน 12 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มคำเมืองในจังหวัดลำปางได้ 2 กลุ่ม โดยพิจารณาจากความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง c4 ได้แก่ คำเมืองกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มเสียงตก อำเภอที่พูดเสียงวรรณยุกต์กลุ่มนี้ ได้แก่ อำเภอวังเหนือ อำเภอแม่พริก อำเภอแจ้ห่ม อำเภองาว อำเภอห้างฉัตร อำเภอเมือง อำเภอแม่มาะ อำเภอเสริมงาม อำเภอทะ และอำเภอสบปราบ และคำเมืองกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มเสียงระดับ อำเภอที่พูดเสียงวรรณยุกต์กลุ่มนี้ ได้แก่ อำเภอเถิน และอำเภอแม่พริก เมื่อนำผลการศึกษาเรื่อง “ความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ภาษาคำเมือง จังหวัดลำปาง” ไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยเรื่อง “ภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองในจังหวัดลำปาง: การศึกษาศัพท์” ของ จำลอง คำบุญชู (2528) พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มคำเมืองในจังหวัดลำปางได้ เป็น 2 กลุ่มเหมือนกัน กล่าวคือ จำลองแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยของภาษาคำเมืองในจังหวัดลำปาง โดยใช้คำศัพท์เป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยได้เป็น 2 ถิ่นย่อย คือ ภาษาถิ่นย่อยลำปางตอนเหนือ และภาษาถิ่นย่อยลำปางตอนใต้

กรณีการ วิมลเกษม (2534) กล่าวว่า ระบบเสียงภาษาถิ่นเหนือประกอบด้วย หน่วยเสียงต่าง ๆ ดังนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นเหนือแบ่งเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้น เดี่ยวมี 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, b, d, c, f, s, h, m, n, ñ, ŋ, l, w, y/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 10 หน่วยเสียง ได้แก่ /tw, kw, ʔw, k^hw, cw, sw, ñw, ŋw, lw, yw/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, y/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง แยกเป็นสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวอย่างละ 9 เสียง ได้แก่ /i, i:, e, e:, ɛ, ɛ:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ และมีหน่วยเสียง สระประสม 6 หน่วยเสียง แยกเป็นสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวอย่างละ 3 เสียง ได้แก่ /ia, i:a, wa, w:a, ua, u:a/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงต่ำ-ขึ้น (1) เสียงกลาง-ระดับ (2) เสียงต่ำ-ตก (3) เสียงสูง-ตก (4) เสียงสูง-ตกมีเสียงกัก (5) และเสียงสูง-ขึ้น-ตก (6)

โครงสร้างคำพยางค์เดียวในภาษาไทยถิ่นเหนือมี 5 โครงสร้างได้แก่ $C(C)V^T$ $C(C)V^TN$ $C(C)V^TS$ $C(C)V^TS$ ส่วนการประกอบคำหรือการสร้างคำมี 2 วิธีคือการรวมหน่วยคำ และซ้ำหน่วยคำ

รุ่งนภา เกียรธาวร (2541) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยยวน 4 จังหวัดในภาคกลาง” โดยศึกษาระบบเสียงภาษาไทยยวนที่บ้านดอนเตาอิฐ ตำบลสระสีมูม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จากนั้นศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยยวนใน 4 จังหวัดในภาคกลาง คือ จังหวัดราชบุรี สระบุรี ลพบุรี และนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าระบบเสียงของภาษาไทยยวน จังหวัดนครปฐม มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, p^h, t^h, k^h, b, d, c, f, s, h, m, n, ɲ, l, w, y/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 1 หน่วยเสียง ได้แก่ /kw/ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ɲ, w, y/

หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, i:, e, e:, ε, ε:, ɨ, ɨ:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ มีหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง แต่ละหน่วยเสียงมีเสียงย่อย 2 เสียง ได้แก่ /ia, i:a, ia, i:a, ua, u:a/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงต่ำ-ขึ้น /1/ เสียงกลาง-ตก /2/ เสียงต่ำ-ระดับ-ตก /3/ เสียงกลาง-ขึ้น-ตก /4/ เสียงสูง-ระดับ /5/ เสียงสูง-ขึ้น-ตก /6/

การศึกษาเกี่ยวกับพยางค์ในภาษาไทยยวน พบว่ามีทั้งคำพยางค์เดียวและคำหลายพยางค์ โดยมีลักษณะโครงสร้างพยางค์ 2 ลักษณะได้แก่ พยางค์เปิด มีโครงสร้างพยางค์ 2 แบบ ได้แก่ CV^T และ $C(C)V^T$ และพยางค์ปิดมีโครงสร้างพยางค์ 4 แบบ ได้แก่ $C(V)VN^T$ $CCVN^T$ $C(V)VS^T$ $CC(V)VS^T$

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยยวนใน 4 จังหวัดภาคกลาง คือ จังหวัดราชบุรี สระบุรี ลพบุรี และนครปฐม พบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะทั้งพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะควบกล้ำ และพยัญชนะท้าย ที่จังหวัดราชบุรี และสระบุรี มีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 เสียงเท่ากัน ส่วนที่จังหวัดนครปฐม และลพบุรี มี 20 หน่วยเสียง โดยที่ไม่มีหน่วยเสียง /ch/ และที่จังหวัดลพบุรี มีหน่วยเสียง /θ/ ส่วนอีก 3 จังหวัดจะเป็นเสียง /s/ ส่วนพยัญชนะ

ควบล้ำพบว่าที่จังหวัดสระบุรี มีจำนวนพยัญชนะควบล้ำมากที่สุดคือ 6 หน่วยเสียง จังหวัดราชบุรี และลพบุรีมี 2 หน่วยเสียงเท่ากัน ส่วนจังหวัดนครปฐมมีเพียง 1 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายของทั้ง 4 จังหวัดมี 9 หน่วยเสียงเท่ากัน

ภาษาไทยยวนของทั้ง 4 จังหวัดมีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียงเท่ากัน โดยแบ่งเป็นสระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง และสระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระประสมของทั้ง 4 จังหวัดมีจำนวน 3 หน่วยเสียงเท่ากัน

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยยวนทั้ง 4 จังหวัด พบว่าที่จังหวัดนครปฐม สระบุรี และลพบุรี มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงเท่ากัน จะแตกต่างกันที่ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ ส่วนจังหวัดราชบุรีพบว่ามีหน่วยเสียงวรรณยุกต์เพียง 4 หน่วยเสียง

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาภาษาในจังหวัดตาก

กาญจนา เกรียงชี และคณะ (2534-2536) วิจัยเรื่อง “แผนที่ภาษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อให้ได้แผนที่ภาษาของ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยรายละเอียดแสดงถึงภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในตำบลต่าง ๆ ของ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

สำหรับการจัดภาษาถิ่นตระกูลไทยที่พบในเขตภาคเหนือตอนล่างว่าอยู่ในกลุ่มย่อยใดนั้นใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์เป็นหลักในการทดสอบ เพราะแต่ละภาษาถิ่นจะมีระบบเสียงวรรณยุกต์เป็นเอกลักษณ์ของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวรรณยุกต์ของศาสตราจารย์ ดร. วิลเลียม เจ. เกิดนิย์ และใช้หมวดคำที่จัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบความแตกต่างของการใช้รูปศัพท์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในกรณีที่ระบบเสียงวรรณยุกต์ไม่มีความต่าง ผลการทดสอบพบว่ามีภาษาถิ่นตระกูลไทย ทั้งสิ้น 12 ภาษานอกนั้นเป็นกลุ่มภาษาของชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย 7 ภาษา

จากข้อมูลทางภาษาที่พบได้นำมาจัดทำในลักษณะแผนที่ภาษาโดยมีขอบเขตตามการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในแต่ละตำบล แผนที่ภาษาที่จัดทำขึ้นประกอบด้วย

1. แผนที่ภาษารวมของ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง
2. แผนที่ภาษาของแต่ละจังหวัด
3. แผนที่ภาษาของแต่ละอำเภอของ 9 จังหวัด

ในที่นี้สรุปเฉพาะหัวข้อที่เกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นเหนือในจังหวัดตาก ดังนี้ จาก

การศึกษา “แผนที่ภาษาจังหวัดตาก” พบว่าประชากรในจังหวัดตากเกือบทุกตำบลใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประชากรทุกตำบลในอำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอบ้านตาก และอำเภอสามเงา ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในการติดต่อสื่อสาร ส่วนประชากรบางตำบล ในอำเภอเมือง อำเภอพบพระ อำเภอท่าสองยาง และอำเภออุ้มผาง ใช้ภาษาย่อยอื่น ๆ ในการติดต่อสื่อสาร

ยูเรศ วุทธิรพล (2547) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือในตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก” ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือที่ใช้พูดในพื้นที่ทั้ง 3 ถิ่นข้างต้นว่าคำศัพท์ที่ทั้ง 3 ถิ่นใช้นั้น เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

ในงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกหน่วยอรรถที่ใช้สำหรับการศึกษาจำนวน 2,144 หน่วยอรรถ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกหน่วยอรรถคือ เป็นคำศัพท์พื้นฐานที่ใช้ในการสื่อสารในพื้นที่ของผู้บอกภาษา เป็นคำศัพท์ที่สามารถหาอุปกรณมาประกอบประกอบการสัมภาษณ์ง่าย เป็นหน่วยอรรถที่ไม่ใช่คำอุทาน คำสันธาน คำลงท้าย คำขานรับ สำนวน หรือคำสแลง และต้องเป็นหน่วยอรรถที่ไม่ใช่คำยืมมาจากภาษาอื่น ยกเว้นเป็นหน่วยอรรถที่ผู้บอกภาษาใช้อยู่ในชีวิตประจำวันเพื่อการสื่อสารกับคนในชุมชนเดียวกัน ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษาทั้งหมด 15 คน โดยกำหนดถิ่นละ 5 คน

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือที่ใช้พูดในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดพบว่า การใช้คำศัพท์ในพื้นที่ทั้ง 3 ถิ่นข้างต้นมีความใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ภาษาถิ่นทั้ง 3 ถิ่นใช้คำศัพท์เหมือนกันจำนวน 1,009 หน่วยอรรถ หรือร้อยละ 47.17 ของหน่วยอรรถทั้งหมด ในจำนวนการใช้คำศัพท์ของทั้ง 3 ถิ่นพบว่าการแปรของเสียงพยัญชนะ และเสียงสระร่วมด้วยอยู่จำนวนมาก ซึ่งถือเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน

ภาษาถิ่นของทั้ง 3 ถิ่นใช้คำศัพท์ต่างกัน 431 หน่วยอรรถ หรือร้อยละ 20.16 ของหน่วยอรรถทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้คำศัพท์เหมือนกัน 2 ถิ่น และต่างกัน 1 ถิ่นจำนวน 699 หน่วยอรรถ หรือร้อยละ 32.67 ของหน่วยอรรถทั้งหมด สรุปได้ว่าภาษาถิ่นทั้ง 3 ถิ่นมีการใช้คำศัพท์เหมือนกันมากกว่าการใช้คำศัพท์แตกต่างกัน และจากการเปรียบเทียบจำนวนหน่วยอรรถที่ทั้ง 3 ถิ่นใช้ต่างกันทำให้ทราบว่าภาษาถิ่นที่ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และ

ภาษาถิ่นตำบลบ้านตึก อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่าภาษาถิ่นตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ศึกษาภาษาในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยว่ามีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ใด พูดอยู่ที่ใด และมีผู้พูดมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ได้ภาพรวมของภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยใช้แบบสำรวจภาษาส่งไปตามหมู่บ้านทุก ๆ หมู่บ้าน เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมดจึงนำเสนอผลงานวิจัยในรูปของแผนที่แสดงการกระจายของภาษาทุกภาษาในพื้นที่ประเทศไทย ตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ ตามลำดับ

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องดังกล่าวพบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดตากคือ ผู้วิจัยนำเสนอแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้ ภาษาหลักในจังหวัดตากคือ ภาษาคำเมือง (ยวน) ซึ่งบริเวณอำเภอสามเงา อำเภอบ้านตาก อำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด เป็นบริเวณที่มีผู้พูดภาษาคำเมืองหนาแน่นมากกว่าบริเวณอื่น นอกจากภาษาคำเมืองอันเป็นภาษาหลักของจังหวัดตากแล้ว ยังพบภาษาย่อยอื่น ๆ (เรียงตามลำดับความหนาแน่นมากไปหาความหนาแน่นน้อย) ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษากะเหรี่ยงสะกอ ภาษาแม้วขาว ภาษาแม้วลาย ภาษาลาวอีสาน ภาษาละหั้น ภาษากระเหรี่ยงโปว ภาษาพม่า ภาษาลีซอ ภาษาละหู่ญี ภาษาพวน ภาษาเย้า/เมี่ยน และภาษาอาข่า (อีก้อ)

จากข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาในจังหวัดตาก พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือนั้น เป็นการศึกษาในระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือบริเวณภาคเหนือตอนบน ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น นอกจากนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาในจังหวัดตากยังเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคำศัพท์ และแผนที่ภาษา จะเห็นได้ว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือบริเวณภาคเหนือตอนล่างแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือที่จังหวัดตาก ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อให้ทราบวาระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือบริเวณดังกล่าวมีลักษณะอย่างไร และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานต่อการศึกษาภาษาถิ่นอื่น ๆ ต่อไป